

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Россия Македония

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip,
Russia Macedonia

Четвертая международная научная Четврта меѓународна научна
конференция конференција

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

**Воронешки државен универзитет
Русија**

**Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Македонија**

**Воронежский государственный университет
Россия**

**Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија**

**Voronezh State University
Russia**

**Goce Delcev University in Stip,
Macedonia**

**Четвертая международная научная
конференция**

**Четврта меѓународна научна
конференција**

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

**ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (4 ; 2019 ; Воронеж)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Четврта меѓународна научна конференција, 23-25 мај 2019, Воронеж = Филологија, култура и образование : сборник статей / Четвертая международная научная конференция, 23-25 мая 2019, Воронеж = Philology, culture and education : conference proceedings / Fourth international scientific conference, 23-25 May 2019, Voronezh. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2019

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 368 стр. , табели. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.12.2019. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-698-1

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)

Образование - Собири

COBISS.MK-ID 111947786

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ

Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД

Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ

Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД

Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ

Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)

Даниела Коцева (Македонија)

Драгана Кузмановска (Македонија)

Ева Ѓорѓиевска (Македонија)

Марија Кусевска (Македонија)

Силвана Симоска (Македонија)

Татјана Стојановска Иванова (Македонија)

Лариса В. Рибачева (Русија)

Софија Заболотнаја (Русија)

Татјана А. Тернова (Русија)

Татјана Атанасоска (Австрија)

Олег Н. Фенчук (Белорусија)

Јулиа Дончева (Бугарија)

Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)

Душко Певуља (Босна и Херцеговина)

Волф Ошлис (Германија)

Волфганг Моч (Германија)

Габриела Б. Клајн (Италија)

Михал Ванке (Полска)

Мајкл Рокланд (САД)

Даниела Костадиновиќ (Србија)

Селена Станковиќ (Србија)

Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)

Ахмед Ѓуншен (Турција)

Нецати Демир (Турција)

Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)

Карин Руке-Бруген (Франција)

Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ

Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД

Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ

Виолета Димова, Филологический факультет при УГД

Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ

Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)

Даниела Коцева (Македония)

Драгана Кузмановска (Македония)

Ева Гёргиевска (Македония)

Мария Кусевска (Македония)

Силвана Симоска (Македония)

Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)

Лариса В. Рыбачева (Россия)

Софья Заболотная (Россия)

Татьяна А. Тернова (Россия)

Татьяна Атанасоска (Австрия)

Олег Н. Фенчук (Беларусь)

Юлиа Дончева (Болгария)

Биляна Марич (Босния и Херцеговина)

Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Вольф Ошлис (Германия)

Волфганг Моч (Германия)

Габриелла Б. Клейн (Италия)

Ева Бартос (Польша)

Михал Ванке (Польша)

Майкл Рокланд (США)

Даниела Костадинович (Сербия)

Селена Станкович (Сербия)

Тамара Валчич-Булич (Сербия)

Ахмед Гюншен (Турция)

Неджати Демир (Турция)

Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)

Карин Рукэ-Брутэн (Франция)

Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU

Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD

Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU

Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD

Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU

Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)

Dragana Kuzmanovska (Macedonia)

Eva Gjorgjievska (Macedonia)

Marija Kusevska (Macedonia)

Silvana Simoska (Macedonia)

Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)

Violeta Dimova (Macedonia)

Larisa V. Rybatcheva (Russia)

Sofya Zabolotnaya (Russia)

Tatyana A. Ternova (Russia)

Tatjana Atanasoska (Austria)

Oleg N. Fenchuk (Belarus)

Yulia Doncheva (Bulgaria)

Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)

Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Wolf Ochlies (Germany)

Wolfgang Motch (Germany)

Gabriella B. Klein (Italy)

Ewa Bartos (Poland)

Michal Wanke (Poland)

Danijela Kostadinovic (Serbia)

Selena Stankovic (Serbia)

Tamara Valchic-Bulic (Serbia)

Ahmed Gunshen (Turkey)

Necati Demir (Turkey)

Şerife Seher Erol Çalışkan

Karine Rouquet-Brutin (France)

That Thanh-Vân Ton (France)

Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova

Marica Tasevska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Irina Arzhanova

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Боровикова Яна – ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЦ ТРЕТЬЕГО ВОЗРАСТА.....	4
2. Бубнов Александр – ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ СТУДЕНЧЕСКИХ И КУРСАНТСКИХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ.....	12
3. Bunčić Suzana R. – KAPOR`S <i>CONFESSIONS</i> BETWEEN METAFICTION, FICTION AND AUTOBIOGRAPHY.....	17
4. Бутусова Наталия – ОБ АКТИВНЫХ МЕТОДАХ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВА В ВУЗЕ.....	24
5. Витанова Рингачева Ана – РЕЛИКТИ НА ШАМАНИЗМОТ КАКО НИШКА НА ПОВРЗУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКАТА И РУСКАТА ТРАДИЦИЈА.....	35
6. Власова Надежда – ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА ДОВУЗОВСКОМ ЭТАПЕ ИЗУЧЕНИЯ РКИ.....	42
7. Гайдар Карина – ВУЗЫ НА ПОРОГЕ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ: КАК СОВМЕСТИТЬ ПЛОХО СОВМЕЩАЕМОЕ, ИЛИ НУЖНЫ ЛИ ОКСЮМОРОНЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?	49
8. Гладышева Светлана – ЖУРНАЛЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ (1920-1940-Е ГГ.)	56
9. Голицына Т.Н., Заварзина В.А. – ЖАРГОННАЯ ЛЕКСИКА В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ДИСКУРСЕ НОВЕЙШЕГО ПЕРИОДА.....	62
10. Грачева Жанна – ТЕМПОРАЛЬНОЕ МАРКЕМНОЕ ПРОСТРАНСТВО В РОМАНЕ В. НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	66
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА <i>ИМЕНКИТЕ</i> ВО VI И ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО.....	76
12. Грујовска-Миланова Сашка – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА УПОТРЕБАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО МАРКЕРИ ЗА ЕВИДЕНЦИЈАЛНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК.....	83
13. Ѓорѓиева Димова Марија – ИНТЕРДИСКУРСИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА.....	89
14. Данькова Т.Н. – ЯЗЫКОВОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ ЛЮБВИ К РОДИНЕ В ТВОРЧЕСТВЕ Н.М. РУБЦОВА.....	96
15. Денкова Јованка – МАКЕДОНСКО-РУСКА КНИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА (ВАНЧО НИКОЛЕСКИ–САМУИЛ МАРШАК.....	103
16. Жаров Сергей - СВОБОДА КАК ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ В КУЛЬТУРАХ ВОСТОКА И ЗАПАД.....	110
17. Žigić Vesna, Stekić Dunja, Martać Valentina – DIFFICULTIES THAT PEOPLE WITH VISUAL IMPAIRMENT HAVE IN ACCESSIBILITY TO WEB INFORMATION BY USING THE AUDITORY ACCESS.....	112
18. Зыкова Наталья, Мазкина Ольга – ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПОРТИВНЫХ ТРЕНЕРОВ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ.....	122

19. Ивановска Билјана – ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	127
20. Караниколова-Чочоровска Луси – СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР ПЕРАДОВИЌ.....	135
21. Кашкина Марина – РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ.....	141
22. Кибальниченко Сергей – ПРОБЛЕМА ДИАЛОГИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО И ВЯЧ. ИВАНОВА	145
23. Kyrchanoff Maksym W. – HERITAGE OF NIKOLAI LESKOV AND CULTURAL INFLUENCES IN CONTEXTS OF RUSSIAN-AMERICAN LITERARY PARALLELS.....	151
24. Кислова Дарья – СРАВНЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЬИ О’ШЕЙ)	160
25. Комаровская Елена, Жиркова Галина – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.....	166
26. Кортунова Лилия – ТЕХНОЛОГИЯ «ДЕБАТЫ» КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТИП ОБУЧЕНИЯ И СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	177
27. Koteva-Mojsovska Tatjana, Shehu Florina – THE INITIAL EDUCATION OF TEACHER AND ITS CONNECTION TO PRACTICE IN THE “SOCIETY OF KNOWLEDGE”.....	181
28. Коцева Весна – ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ОБЈАСНУВАЊА КАКО НЕОПХОДНА ИЛИ НЕПОТРЕБНА КОМПОНЕНТА ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	187
29. Koseva Daniela, Mirascieva Snezana – EDUCATION - NEED OF CULTURE.....	195
30. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ КАКО ВАЖНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК.....	199
31. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – МАКЕДОНСКО-ГЕРМАНСКИ ПОСЛОВИЧНИ ПАРАЛЕЛИ СО АНИМАЛИЗМИ.....	204
32. Леонтиќ Марија – ЗБОРОВНИ ГРУПИ СО ПРИСВОЕН СУФИКС ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	210
33. Лесневская Димитрина – БОЛГАРСКАЯ СЛАВИСТИКА – СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	216
34. Лумпова Лидия – ЯВЛЕНИЕ ДИАЛОГИЧНОСТИ В РОМАНЕ-ЭПОПЕЕ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР».....	222
35. Мартиновска Виолета – МАКЕДОНСКО-РУСКИ КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ...	229
36. Milanović Nina S. – SYNTAX-STYLISTIC FEATURES OF COMPARATIVE STRUCTURES IN THE NOVEL <i>WE, DELETED</i> BY S. VLADUŠIĆ.....	234
37. Младеноски Ранко – ОКСИМОРОНОТ ВО „НЕЖНОТО СРЦЕ НА ВАРВАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ.....	240

38. Негриевска Надица - ЗНАЧЕЊЕТО НА ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРОСТИ ПРЕДЛОЗИ FRA и TRA И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	248
39. Недосейкин Михаил – КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ И МОТИВ «ОБРЕТЕНИЯ СЕБЯ» В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ».....	256
40. Недялкова Наталия Дмитриевна – СОВРЕМЕННАЯ МАКЕДОНСКАЯ ПОЭЗИЯ – ОТ СИМВОЛИЗМА ДО МАГИЧЕСКОГО СВЕРХРЕАЛИЗМА.....	262
41. Ниами Емил, Голаков Костадин - СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК...	269
42. Никифоров Игорь – ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНСТРУКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В ВОИНСКИХ КОЛЛЕКТИВАХ	274
43. Пляскова Елена – НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....	279
44. Позднякова О.В. – СОВРЕМЕННЫЙ РЕБЕНОК И ДЕТСКАЯ КНИГА. НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ.....	286
45. Попов Сергей – ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКИ РАЗЛИЧНЫХ ЯЗЫКОВЫХ ГРУПП В ТОПОНИМИИ ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	292
46. Пороткова Наталья, Соловьева Ирина – ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ – ПСИХОЛОГОВ.....	297
47. Прасолов Михаил – ОНТОЛОГИЧЕСКИЙ СТАТУС ЯЗЫКА И НЕУСТРАНИМОСТЬ АВТОРА: ЗАМЕЧАНИЯ К ФИЛОСОФИИ ИМЕНИ С.Н. БУЛГАКОВА	301
48. Ристова Цветанка – АНАЛИЗА НА ПРЕДНОСТИТЕ И МОЖНОСТИТЕ ОД УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО НА ТУРИЗМОТ И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.....	308
49. Романова Светлана – ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА РУССКОЯЗЫЧНОГО АВТОРА БЕЛАРУСИ ЭДУАРДА СКОБЕЛЕВА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «БЕГЛЕЦ»)	315
50. Сверчков Дмитрий – СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ КУРСАНТА И ИХ КОМПОНЕНТЫ.....	322
51. Shehu Florina, Koteva Mojsovska Tatjana – TEACHERS' INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION....	328
52. Сидоров Владимир, Харьков Иван – ЦЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ИНДИВИДОВ КАК НРАВСТВЕННЫЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ, ВЫРАБОТАННЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ.....	336
53. Сидорова Е.В., Швецова О.А. – ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ И ВУЗЕ (К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ	341
54. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ВОПРОСУ ОБ ЭВТАНАЗИЙНОЙ ПАРАДИГМЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ И ТЕНДЕНЦИЯХ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ.....	346
55. Соколова Марија – ЈАДРОТО НА ЈАЗИЧНОТО СОЗНАНИЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	355

56. Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК.....	360
57. Тодорова Марија – НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА.....	373
58. Токарева Наталџа Владимировна – КАТЕГОРИЈА МЕЧТЫ В ПОЕЗИИ Д.В. ВЕНЕВИТИНОВА.....	377
59. Тужикова В.И. – ОСОБЕННОСТИ ЭТНОСТЕРЕОТИПОВ РУССКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	382
60. Филюшкина Светлана, Борискина Жанна – АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА «GETTING TO KNOW THE GENERAL. THE STORY OF AN INVOLVEMENT», 1984.).....	390
61. Хаџи-Николова Адријана, Тасевска Марица – СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ СПОРЕД ОКСФОРД.....	394
62. Христова С.Н. – ФОРМЫ ОБРАЩЕНИЯ Ты / Вы И You В ЭТИКЕТНОЙ РЕЧИ РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ АРИСТОКРАТОВ XIX ВЕКА В АСПЕКТЕ СОЦИОЛИНГВИСТИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)	403
63. Цацков Оливер – ДУШАН БУДИМИРОВИЌ И СЕРГЕЈ МИХАЈЛОВ ОСНОВОПОЛОЖНИЦИ НА ТЕАТАРСКИОТ И МУЗИЧКИОТ ЖИВОТ ВО ШТИП ПОМЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЛНИ.....	413
64. Чарыкова Ольга – ИМПЛИЦИТНЫЕ КАТЕГОРИИ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	420
65. Шутаров Васко – МЕДИУМСКАТА ПИСМЕНОСТ И НОВИТЕ ОБРАЗОВНО-КУЛТУРНИ ПРЕДИЗВИЦИ.....	425

ИНТЕРДИСКУРЗИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА

Марија Ѓорѓиева Димова

д-р, Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

marija.gorgieva@gmail.com

Abstract: The subject of interest in this text are interdiscursive relations between literature (novel) and history, which signify a poetic dominant of postmodernistic prose. These relations will be interpreted through the prism of the model of apocryphal history, as one of the dominant procedures in the novel *Aleksandar i smrtta* by Macedonian author Aleksandar Mickovik.

Key words: postmodernistic novel, apocryphal history, interdiscursive relations.

Современата книжевност се развива во знакот на интертекстуалните, интердискурзивните и интермедијалните дијалози со останатите уметности, медиуми и научни дискурси. Иако овие дијалози се константа во историјата на книжевноста, сепак, актуелните тенденции во книжевноста се во знакот на текстовните, жанровските и дискурсивните интерференции. Теориските дескрипции на постмодернистичкиот роман ја афирмираат онтолошката доминанта како негова поетичка доминанта, манифестирана преку различните облици на трансгресирање на границите: помеѓу световите, жанровите и текстовите. Следствено, интердискурзивните релации помеѓу книжевноста и историјата, помеѓу фикцијата и фактот се еден модус на афирмација на онтолошката доминанта, а историографската метафикција е репрезентативниот романескен жанр којшто ги отелотворува и интердискурзивните релации и нивната функција во постмодернистичкиот роман. Текстуралните манифестации, пак, се врзани за книжевните постапки, меѓу кои и т.н. апокрифна историја преку којашто се реализираат две рамништа на ревизија: 1.ревизија на содржините на историските записи, во смисла на нивно (ре)интерпретирање по пат на демистифицирање или разголнување на канониизраната верзија на минатото; 2.ревизијата како трансформација на конвенциите и нормите на историскиот роман (McHale 2001, 90). Апокрифната историја го проблематизира сето она што има статус на официјална верзија, било преку дополнување на историските записи, со цел да се актуализира она што било превидено, потиснато или заборавено, при што се оперира во т.н. „темни места“ на историјата, било преку очигледното кршење на ограничувањата на „темните места“ на историјата. И во двата случаја сугерирана е напоредноста меѓу официјално прифатената верзија за минатото и другата, различната верзија, а тензијата меѓу нив генерира „онтолошко треперење меѓу двата света“ (McHale 2001, 90).

Толкувањето на романот *Александар и смртта* (1992) на македонскиот писател Слободан Мицковиќ во жанровската рамка на историографската метафикција се аргументира со препознавањето на моделот на апокрифната историја, кој посредува во реализацијата на двојниот ревизионизам. Романескната

(ре)интерпретација се концентрира врз „темните места“ на историјата, односно врз оние „аспекти за кои официјалните записи не известуваат“ (McNale 2001, 87), па романот го зумира настанот којшто останува историографски неверификуван: смртта на Александар и неговиот погреб.⁴⁵ Конкретно, во фокусот е временската отсечка од смртта на императорот во Вавилон до преносот на неговите посмртни останки во Мемфис. Мицковиќ ќе го искористи овој вакуум во историографијата, па ќе се „ослободи“ и од присуството на императорот - присутна е само мислата за него, сеќавањето на него и желбата да се влезе во трагата на последните денови од неговиот живот и, уште повеќе, да се следи неговата судбина по смртта. Романескната ревизија е реализирана низ процедурите на ре-интерпретативно пополнување на вакуумот („темните места“), што не е толку во функција на контрадикторен, туку на суплементарен ревизионизам.⁴⁶ Конечната цел на апокрифните (ре)интерпретации и конструкции на Мицковиќ е двојна: да се афирмира демистификаторскиот однос кон историските визури, но и да се сугерира подложноста на историјата на фикционализирање, што е во прилог на тезата на Мекхејл дека постмодернистичките романи ја користат апокрифноста како стратегија со којашто ќе се проблематизира врската меѓу историјата и фикцијата, правејќи ги што повидливи можностите за транспозиција меѓу нив: „Во постмодернистичкиот ревизионистички историски роман историјата и фикцијата си ги заменуваат местата, историјата станува фикциска, а фикцијата станува 'вистинита' историја“ (McNale 2001, 96). Објаснување на својата постапка ќе понуди и романсиерот: „Никаде нема опис на она што вистински се случува при мумификацијата. Јас најдов кај Херодот една страничка во којашто се споменуваат тие црни камења од Еритреја, најдов дека трупот треба да одлежи 70 денови во раствор од нутрино (тоа е некаква сол) и дека мумификацијата е тајна. А сето друго во романот е измислено и тоа до една, така би рекол, фактографска прецизност. Сето тоа е измислено. А тоа е пишувано со намера да го подвлече фактички трагизмот на Александровата смрт, она што му се случува како судбина што го наоѓа по смртта, а тоа е не само што телото му го касапат, му го черечат, туку му го черечат и царството, она што тој сметаше дека го создал како едно од најголемите дела на човештвото“.⁴⁷ Моделот којшто Мицковиќ ќе го искористи за воспоставување на романескната ревизија (екс-центриран наратор во прво лице кој е фиксиран во напорите да обезбеди сведоштво) упатува на неминовните процеси на селекција и на конструкција на историјата, претставени како историски детерминирани процеси и, посредно, го проблематизира конструирањето на историското знаење. Епистемолошката скепса (нотирана и кај дел од теоретичарите на историјата), е илустрирана и во историографските метафикции: во нив проблематизацијата на историското знаење се реализира и на метафикциско рамниште, истакнувајќи го проблематичниот однос на пишување на историјата спрема наративизацијата и, со самото тоа, спрема фикционализацијата. *Александар и смртта* на различни начини ги поставува (ре)интерпретативните линкови меѓу минатото и сегашноста: меѓу минатото за коешто се известува во записот на оружарот (животот на Александар Велики, но не строго хронолошки, туку селективно) и сегашноста во којашто се реализира процесот на (за)пишување на сведоштвото, но со паралелното реферирање на

⁴⁵Историографските верзии констатираат: „Александровото тело, откако се испокарале војководците, многу дни лежело незакопано во врелата и запурничава област, па сепак не се појавил никаков знак за насилна смрт, туку цело време останало чисто, небаре било живо“ (Плутарх 1994, 95). „Седум дена од смртта влегле на одарот да се среди телото кое воопшто не е зафатено од гнилеж, дури на него не забележале ни смртно бледило - иако било жегла“ (Руф 1998, 437). Извештајот за овие настани отсуствува кај Артур Вајгал.

⁴⁶Индикативна е епизодата со убиството на Клејт Црниот/Мелас (еден од војководците на Александар, убиен од него при непосреден вербален дуел), околу што постојат спорни сведоштва и кај историчарите. Во романот и овој настан е апокрифно интегриран и претставен како дел од сведоштвото на Архидеј.

⁴⁷Цитирано според интервјуто на Слободан Мицковиќ „Кога говори за историјата писателот говори за своето време“, Петар Т. Бошковски. *Премрежето на критиката*, Скопје: Матица македонска, 2003, 73.

настаните околу погребните активности, а коишто се и поводот за реактуализирање на минатото. „Беше тука, пред мене, но беше и во нашето далечно време на младоста, во моите сеќавања“ (Мицковиќ 1992, 299). Ситуираноста на нараторот меѓу тогаш и сега, меѓу времето на случување и времето на сеќавање, кои се испреплетуваат во записот-сведоштво и обидот да се понуди нивно поврзување, со оглед на тоа што записот е резултат на дополнувања на историографските сведоштва од една ексцентрираната и децентрирачката позиција, резултира во доделувањето дополнителни димензии на (за)пишаното сведоштво. Обидот за реинтерпретативно премостување меѓу минатото и сегашноста преку употребата на апокрифноста е најавен уште во првата реченица на романот, хијазмично структурирана: „Александар умре. Мртв е Александар“. (Со мала инверзивна варијација, оваа констатација, уште еднаш, е повторена некаде пред крајот на романот). Овој исказ е индикативен и во поширока смисла - како афирмирање на релациите меѓу книжевноста и историјата: романескната ревизија започнува таму каде што е поставен историскиот факт⁴⁸ - смртта на големиот освојувач (во таа смисла е употребена свршената форма на глаголот умре), а понатаму оди кон апокрифно кршење на ограничувањата на „темните места“ (погребните активности и паралелните известувања за нив од страна на Архидеј), како точка каде што започнува ревизионистичкиот и метаинтерпретативниот однос кон историографијата. Притоа, глаголско-именскиот прирок (мртв е) соодветствува на статичната изложеност на мртвото тело иако, многу повеќе, ги индицира активностите што се случуваат во меѓувреме - мумифицирањето, борбите околу престолот и известувањата за нив. Апокрифно-ревизионистичката варијанта афирмирана во *Александар и смртта* го сугерира постоењето алтернативни верзии на историјата, постоењето (раз)лични перспективи и (и)стории. На повисоко рамниште, упатени сме на книжевната, романескната (ре)визија на историјата којашто станува легитимен начин на обликување „наша/нечија“ верзија на историјата, при тоа потврдувајќи ја тезата на Линда Хачон дека „фикцијата е еден од дискурсите преку коишто ја конструираме нашата верзија на минатото, а во постмодернистичкиот роман, на преден план, се поставени и конструкцијата и нашата потреба од неа“ (1996, 78). Романескниот фокус врз „темните места“ во историјата ја ефектуира субверзијата на дивинизираните претстави на императорот (акцентот е поставен врз процесите на мумификација и врз патувањето на посмртните останки), но и свеста за подложноста на историјата на постојани (ре)интерпретации, на ревизии, па и на фалсификации и, посредно, на можноста за метаинтерпретативни проблематизации на официјално афирмираните историографски вистини. Затоа и патувањето на мртвото тело завршува мистериозно: „Ете тоа е вистината за гробот на Александар. Тоа е местото кое е еднакво оддалечено од Вавилон, од Мемфис и од Тарс. Од Селеук, од Птоломеј и од Лизимах. И дури гледав нанзад почна да ме јаде и да ми згорчува една мисла. Та ниту можеше да биде избрано подобро место за кладата и за гробот на Александар од оваа бескрајна рамнина и од ова огромно небо кои уште никој не ги освоил“ (1992, 321). Проблематизирачкиот однос кон историјата се реализира и преку интериоризираната демонстрација на посредуваната достапност на минатото. Интертекстуално-метатекстуалната позиционираност на Мицковиќ кон историските теми ќе биде проектирана и во рамки на романот: Архидеј претендира на сведоштво за императорот кое ќе биде различно од веќе понудените (исто како што авторот на романот нуди поинаков пристап кон темата за Александар). Романот, низ конструирањето апокрифна историја, преку којашто

⁴⁸Историографските прототекстови (на Руф, Плутарх и Вајгал) завршуваат типично хроничарски, со известувањето за смртта на императорот.

се воспоставуваат интертекстуалните релации со „темните места“ во историјата, односно со историографските текстови, може да се чита и како ревизионистичко ситуирање на постојните текстуализации на историскиот референт во нов (романескен) контекст. Ако историографските метафикции „преферираат високо обележани историски фигури, кои се асоцијативно богати за повеќето читатели и кои се способни да предизвикаат силни реакции, било на атракција, било на одбивност“ (McNale 2001, 85), тогаш разбирлив е и изборот на Мицковиќ на еден интертекстуален лик: можноста да се комуницира со глобалниот прототекст - корпусот историски и книжевни текстови кои го посредуваат пристапот кон историјата. Со посредство на интертекстуалните релации, пак, се дополнуваат постојните текстуализирани репрезентации на референтот (историската фигура). Мноштвото автореференцијални и метаисториографски коментари со коишто нараторот го опточува сопствениот запис, конструираат интратекстуална и интертекстуална мрежа, чијшто референт е Александар. Свеста за тој статус е изразена експлицитно: „Тој беше Александар и за него треба да се пишува поинаку од она што е напишано“ (Мицковиќ 1992, 10). Архидеј ја афирмира свеста за постоењето и на други текстуализации на настаните,⁴⁹ но и свеста дека еднаш афирмираната претензија секоја текстуализација да се наметне како конечна вистина ќе биде доведена во прашање како невозможна и како залудна. „Сте се допишувале. Но тој никогаш не ја пишувал вистината. Те известувал за сè што прави, ти праќал и ретки животни и билки, ти опишувал места низ кои минувавме, но за себе ништо не ти кажувал“ (1992, 8). „А тука, на дворот, во штабот, меѓу истакнатите Македонци постојано се прикажуваше, шепнешкум, дека Калистен, твојот внук, дури беше жив, ти праќал скришни писма ... Но знам, дека Калистен не го познаваше Александар иако си вообразуваше дека тој за него е бистра вода“ (1992, 8). „Но знам каква ќе биде таа вест што прва ќе ја примиш. Синоќа ја составуваа Лаг, Селеук и Пердика во свечената сала на палатата. Знаеш, значи дека тоа е чисто дело на Птоломеј Лаг. Селеук и Пердика сигурно молчаливо гледале во пламенот на мирисните ламби или во своите сандали, а Лаг, без да обрнува внимание на нив, почнал: Згасна сонцето ... Отиде меѓу боговите Александар, синот Филип (тоа е нагласено наспроти Олимпија), отиде најхрабриот и најчесен ... и така натаму“ (1992, 9). „Зарем има повеќе вистина во она што го пишуваше Калистен? Та тоа беа само фалби и пофалби на Александар. Никаде не се јави онаа отровна иронија која постојано, лесно, како водата што тече надолу, му доаѓаше нему на јазикот“ (1992, 68). Поставувајќи го во средиштето на вниманието процесот на создавање (уште) еден запис за Александар, романот упатува на неминовната (кон)текстуализираност на историскиот референт, односно на (интер)текстуалната достапност на минатото (Александар Велики на Мицковиќ не е Александар Велики од историската стварност, бидејќи не постои начин да се воспостави врската и да се провери материјалната позадина). Романот ја сугерира неможноста од обезбедување конечно референцијално упориште, а во корист на афирмирањето на перспективистичката димензионираност на знаењето за референтот којшто секогаш „веќе“ е впишан во дискурсот на нашата култура. „Референтот е главната врска меѓу текстот и светот, врска која го признава својот идентитет како конструкција, а не како рефлексија на надворешната стварност“ (Načion 1996, 201). Задржувајќи го вниманието врз активниот коментаторски однос на запишувачот кон (за)пишаното и кон процесот на (за)пишување, романот, практично, илустрира комплексен интертекстуален процес: пишувањето кое делува по пат на други пишувања и други текстуализации на искуството. А

⁴⁹Во неколку наврати, во романот се упатува на сведоштвата на Калистен и, антиципативно, се реферирани сведоштвата на Птоломеј и на Плутарх.

демонстрирањето на таквото дискурзивно умножување, недвосмислено, е во функција на реализирање на де-центрирачко - ревизионистичките импулси на романот: умножувањето, на кое нè упатува и нараторот во своите коментари, е само уште еден облик на субверзија на центарот што, во случајов, е насочена и кон поткопување на хегемониските историографски дискурси за императорот. Ситуирањето на дискурсите на историјата и на фикцијата „внатре во широко распространетата интертекстуална мрежа е насочено кон проблематизирање на авторитетот на кој било чин на пишување“ (Наџион 1996, 217). Де-центрирачките тенденции на Архидеј Потивов се носители на ревизионистичките тенденции на *Александар и смртта*, во смисла дека дерогирањето на императорската мегаломанија, креирана во официјалната историографија, во крајна линија, имплицира и раскрстување со авторитетот во контекст на скепсата во големите (идеолошки) наративи. Меѓутоа, сомневањето во сопственото запишано сведоштво и потенцирањето на позицијата на непосреден сведок на животот и на погребните активности на Александар се поставени во очигледна дискрапанца. Генерираниот ефект - сведок кој се сомнева во сопственото сведоштво - го афирмира проблематизирањето на претензиите за авторитативно наметнување конечни и единствени вистини и за продуцирање на „големите наративи“ што ќе послужат како средство за нивна легитимација. Во таа епистемолошка рамка, *Александар и смртта* ја застапува свеста дека „историјата не може да се пишува без идеолошка и институционална анализа, вклучувајќи ја и анализата на самиот чин на пишување“ (Наџион 1996, 162). Записот на Архидеј, иако е продуциран од позицијата на непосреден сведок, сепак, експлицитно, ја поткопува „веродостојноста“ на сведоштвото и тоа во мигот кога нараторот станува свесен за неизбежната ситуираност во дискурзивниот контекст, сознание кое постапно го освестува во текот на (за)пишувањето и кое ќе го искористи како основа за проблематизирање на самата претстава за знаењето. Постојаното сомневање во своето пишување и конечното откажување од записите значи признавање на релативноста на секој пристап кон минатото, но и кон вистината. Поместувањето на Архидеј од позицијата на безгласен, пасивен, безначаен оружар во позицијата на раководител со погребните активности и, уште повеќе, во позицијата на некој кој ја „прави историјата“, кој е создавач на една дискурзивна вистина, го открива записот како место каде што се акумулираат моќта и знаењето: така проектираната вистина е легитимирана во зависност од оној кој говори, во зависност од неговата перспектива, во зависност од неговата моќ и од институционалниот контекст во којшто е сместен. Процесот на запишување на сведоштвото од страна на оружарот коинцидира со добивањето неочекувана улога - раководител со погребните активности. Како резултат на тоа, маргинализираниот „носител на празни титули“, ја акумулира моќта на новиот статус, рефлектирајќи ја во неочекуваната вербална агресија што ја манифестира по однос на сите оние кои му се подредени - мумификаторите. „Зашто сите мои бесни изблици кон Рамез, кон Егрипи, кон вајарот од Египет, па и сегашново мое однесување кон Лисип и Дејад, беа само пробиви на мојата замолчана страст за моќ и власт што со години ми преминувала, како жолта болест, од Александар“ (1992, 269). Конечно, романот го проблематизира прашањето на легитимитетот како идеолошка импликација на спрегата знаење - моќ: прашањето чи претстави на вистината добиваат авторитет над останатите, при тоа, доведувајќи ги во прашање и процесите на легитимирање.

Ревизионизмот на апокрифната историја е насочен и кон конвенциите на традиционалниот историски роман. Според Мекхејл, постмодернистичките романи го реализираат интересот за историјата на начин кој го вклучува и

„кршењето на ограничувањата“ што традиционалниот историски роман ги воспоставува по однос на инсертирањето историски настани, личности, податоци, ограничувања што го статусираат како реалистички роман. Во *Александар и смртта* очигледно е двојното ревизионистичко поместување во однос на традиционалниот историски роман. Од една страна, романот не е фокусиран врз доминантните перспективи, ниту врз вистината на една историја која е објективно дадена или која може да биде откриена и аподиктично наложена; и, од друга страна, романот ги вклучува гласот и перспективата на маргинализираните. Основниот принцип врз којшто се темели неговото отстапување по однос на традиционалната поделба на фикционални и на документарни карактери се состои во тоа што првите се претвораат во causal agents на историските настани кои официјалната историографија, вообичаено, им ги наметнува на акциите на историските личности или на колективите. Меѓутоа, фикциските ликови⁵⁰ не се задоволуваат да останат во „темните места“ на документарната историја, така што навлегуваат и во доменот на официјалната историографија, честопати, предизвикувајќи значителни разорувања во рамки на нејзините официјално етаблирани верзии. Во романот (фикцискиот) лик-наратор го осведочува учеството во клучни историски настани, покажувајќи се дури и како одговорен за привремениот погреб и, како што вели тој, за „сокривањето на гробот“ на императорот. На тој начин, Мицковиќ ги крши ограничувањата што традиционалниот роман ги поставува врз историското значење кое им се доделува на фикциските ликови, т.е. врз нивната улога во процесите на создавање на историјата. *Александар и смртта* изневерува и друга конвенција на класичниот историски роман: наспроти афирмирањето на книжевните типови, историографската метафикција ги преферира екс-центрираните, маргинализираните, периферните фигури, па затоа Архидеј е повеќекратен афирматор на де-центрирачките тенденции. Една од стратегиите со коишто постмодернистичкиот историски роман учествува во „кршењето на ограничувањата“, конвенционализиран во традиционалниот роман, е стратегијата што Мекхејл ја именува како креативен анахронизам. Макар што во споредба со доминантната апокрифна стратегија, оваа постапка е занемарлива во романот на Мицковиќ, сепак, извесно присуство е забележливо. „А од овој човек првпат го слушнав зборот кој ќе ме следи и по смртта та нема да ми биде мирна. Цел ќе останам, неизгниен во оваа ќелија во која сакав да ме остават по смртта и да го затрупаат влезот, да ги прекопаат сите патеки што воделе кон неа, да бидам заборавен. Тој го нарече, тој него го нарече Александар Велики“ (1992, 326). Во овој цитат, нараторот ја соопштува информацијата дека Александар, педесет години по неговата смрт, го добива атрибутот Велики.⁵¹ Меѓутоа, станува збор за „невин“ анахронизам, којшто се задржува на рамниште на дискурсот на нараторот: не навлегува во фикцискиот свет на романот, така што се истакнува темпоралната дистанца меѓу чинот на нарација и настаните за коишто се раскажува. Секако, оваа постапка е романескна афирмација на (ре)интерпретативната врска меѓу минатото и сегашноста, која во случајов е артикулирана како врска меѓу минатото за коешто пишува (на коешто се сеќава) и сегашноста во којашто пишува (во којашто се сеќава), што е општо место во историографските метафикции. (Исто како што постапките на апокрифност ја генерираат онтолошката тензија меѓу официјалните и алтернативните верзии на историјата). Линда Хачон ги посматра анахронизмите во историографската метафикција како дел од општата „постмодернистичка дедоксификација на

⁵⁰Освен Архидеј, во романот се издвојува уште еден фикциски лик Итан/Аминта кој е доведен во непосредна врска со историска фигура - Клејт Црниот, еден од војсководците на Александар Велики.

⁵¹ Наспроти фактот дека тоа се случува скоро два века по неговата смрт.

општоприфатените, очигледните и 'природни' ограничувања“ (2003, 65) во чишто рамки се претпоставува дека работат историчарите и романиерите во своето пишување за историските настани (во таа смисла, еден облик на ограничување би претставувала и хронологијата).

Литература

- Вајгал, Артур. 2006. *Александар Македонски*. Скопје:Гурѓа.
 - Мицковиќ, Слободан. 1992. *Александар и смртта*. Скопје:Култура.
 - Плутарх. 1994. *Александар Македонски*. Скопје:Детска радост.
 - Руф, Квинт Куртиј. 1998. *Историја на Александар Македонски*. Скопје:Патрија.
- ***
- Наџон. Linda. 1996. *Poetika postmodernizma:istorija, teorija, fikcija*. Novi Sad:Svetovi.
 - Hutcheon, Linda. 2003. *Politics of Postmodernism*. London and New York:Routledge.
 - McHale, Brian. 2001. *Postmodernist Fiction*. London and New York:Routledge.